

Vangsten van *Bankesia conspurcatella* Zeller (*staintoni* Walsingham) en *Solenobia* species (Lep., Psychidae)

door

P. H. VAN DE POL

In 1971 en 1973 verzamelde ik in de Kasteelse bossen te Horst (L.) Psychidae. Ik vond daar uitsluitend de soort *Bankesia conspurcatella*; in 1971 één rondvliegend ♂ (17 maart) en enkele zakjes, waaruit één ♀ (21 maart) kwam en enkele sluipwespen. In 1973 waren er in dezelfde bossen aanzienlijk meer zakjes aanwezig; hieruit verschenen 6 ♀♀ (13 tot 26 maart).

In 1971 vond ik in Berg en Dal uitsluitend uitgekomen *Bankesia*-zakjes; in 1973 (31 maart) op dezelfde plaats 17 ♂♂, de meeste tegen beukebomen en enkele vliegend, één ♀ en een aantal nog niet uitgekomen zakjes waaruit tussen 1 en 8 april nog enkele ♀♀ verschenen.

Opvallend was, dat van de in Horst op 11 maart en in Berg en Dal op 17 maart verzamelde zakjes verscheidene rupsen *niet* verpopt waren. Zij verplaatsten zich nog enige tijd in de reageerbuizen waarin ze werden bewaard, om zich daarna tegen het glas vast te spinnen. Hieruit blijkt, dat beslist niet alle *conspurcatella*-rupsen vóór de winter verpoppen.

Bij een grotere serie van *conspurcatella* ♂♂ blijkt dat er duidelijk sprake is van een aanzienlijke onderlinge variatie. Twee bijzonder kleine exemplaren zijn in mijn bezit van Berg en Dal, namelijk een ♂ (spanwijdte ca. 8 mm; normaal ca. 11 mm) van 31 maart 1973 en een ♀ uitgekomen op 1 april uit een klein zakjes afkomstig van dezelfde vindplaats. De tekening en kleur van de ♂♂ blijkt eveneens vrij belangrijk te variëren. Twee ♂♂ (Berg en Dal 31 maart 1973) zijn aanzienlijk donkerder dan de andere; de donkere discale vlek op de voorvleugel is bij deze exemplaren echter nog duidelijk te zien; twee andere ♂♂ zijn eenkleurig donker zonder of met nauwelijks zichtbare discale vlek.

Ook van *Solenobia*-species zijn enige bijzonderheden te vermelden. Van *Solenobia fumosella* Heinemann bezit ik een ♂, op 7 mei 1962 gevangen te Rhenen, gedetermineerd door L. Sieder, Klagfurt, als *lichenella* L. Laatstgenoemde soort komt echter uitsluitend in de parthenogenetische vorm voor (Dr. W. Dierl in litt., 1974). In 1971 en 1973 verzamelde ik een vrij groot aantal *lichenella*-zakjes in Berg en Dal. Uit alle kwamen ♀♀, die voor het overgrote deel direkt begonnen met het afzetten van eieren. Dit geschiedde meestal op het zakje en enkele malen in het zakje. Enkele ♀ exemplaren zaten na het uitkomen met hun achterlijf omhoog, zoals bij *conspurcatella* en niet-parthenogenetische *Solenobia* ♀♀ gewoonte is. Schijnbaar waren zij in afwachting van een ♂. Lang bleven zij echter niet zo zitten, 's morgens uitgekomen *lichenella* ♀♀ die deze houding aannamen, begonnen 's middags reeds met het afzetten van eieren.

Van *Solenobia inconspicua* Stainton verzamelde ik in 1971 vrij veel zakjes in het Solse Gat. Hieruit verschenen 10 ♂♂ en 3 ♀♀ (zie ook de totaal andere verhouding, waargenomen door Van Aartsen op dezelfde vindplaats, nl. 18 : 40).

Solenobia pineti Zeller en *S. fumosella* Heinemann zijn zoals bekend onderling moeilijk te onderscheiden. Van *S. pineti* verzamelde ik in Bennekom en Ede in de jaren 1942, 1944, 1956 en 1967 grote aantallen zakjes. Merkwaardig was dat hieruit in de eerstvermelde drie jaren uitsluitend ♂♂ verschenen; in 1967 echter voor het eerst enkele ♀♀ (52 ♂♂ en 4 ♀♀). In 1971 verzamelde ik van deze soort ook zakjes in het Solse Gat, hieruit verschenen 3 ♂♂ en 1 ♀. Lempke schreef mij hierover, dat de verhouding tussen ♂♂ en ♀♀ erg verschillend kan zijn. Soms komen er verscheidene ♂♂ uit de zakjes, vaak maar een enkele of geen een. Uit de Bennekomse zakjes, die Lempke met mij verzamelde en waarvan ik er hem ook verscheidene zond, heeft hij nooit een ♀ zien verschijnen. Ondanks de betrekkelijke zeldzaamheid van ♀ exemplaren was de Bennekomse populatie toch de omvangrijkste, die ik ooit waarnam.

Op 31 maart 1973 vond ik in Berg en Dal een zakje, dat veel leek op dat van *pineti*, maar donkerder en kleiner was. Het was in elk geval geen zakje van *lichenella*, waarvan er op de bewuste vindplaats veel voorkwamen. Uit het zakje kwam op 15 april een klein ♀, waarvan de tekening op de onderzijde van het abdomen veel overeenkomst vertoonde (of gelijk was aan) die van *pineti*. De vraag doet zich voor of dit een ♀ van *Solenobia fumosella* is. Het doen van waarnemingen op deze plaats, waarbij dan ook geprobeerd zou moeten worden ♂♂ van deze soort te bemachtigen, kan hieromtrent mogelijk duidelijkheid geven. Beide behandelde geslachten zijn bijzonder interessant. Ondanks vrij veel waarnemingen blijven er toch nog een aantal vragen over, die slechts door intense uitwisseling van binnen- en buitenlandse gegevens en van materiaal, beantwoord kunnen worden.

SUMMARY

In 1973 cases of *Banksia conspurcatella* Zeller were locally very common in Dutch Limburg. Part of the caterpillars pupates in autumn, the others only the next spring. The males are rather variable in colour and markings.

Most females of the parthenogenetic species *Solenobia lichenella* L. commence to lay eggs at once after hatching. Some, however, sit with raised abdomen, like those of *B. conspurcatella* and of the bisexual *Solenobia* species, but not for a long time. Those that hatched in the morning, started to lay eggs already the same afternoon.

Cases of *Solenobia pineti* Zeller produce as a rule far more males than females, although the ratio can vary considerably.

LITERATUUR

- Aartsen, B. van, 1966. Voorkomen van *Solenobia* en *Banksia* in Nederland. *Ent. Ber., Amst.* 26: 93-96.
 Lempke, B. J., 1964. Looking for micro-Psychids. *Entomologist's Rec. J. Var.* 76: 31-34.
 Horst 5640, Witveldweg 9.

COMMISSIE VOOR NATUURBESCHERMING: Inventarisatie entomofauna Zuid-Holland.

In Zuid-Holland wordt al enkele jaren gewerkt aan een systematische inventarisatie van de hogere planten en de broedvogels. Het ligt in de bedoeling dat in navolging hiervan in samenwerking tussen de N.E.V. en de Provinciale Waterstaat van Zuid-Holland een entomologische inventarisatie zal gaan plaatsvinden. Het doel van deze inventarisatie is om de Provinciale Waterstaat inzicht te verschaffen in de kwaliteit van het milieu in Zuid-Holland. De entomologische inventarisatie zal voor een deel een aanvulling vormen op de floristische. Het is de bedoeling dat vooral aandacht wordt besteed aan de betekenis van kleinere elementen in het landschap, zoals bosjes en dijken. De inventarisatie zal zich beperken tot een aantal insectengroepen; hierbij wordt als mogelijkheid gedacht aan: libellen, kokerjuffers, sprinkhanen, waterwantsen, enkele groepen landwantsen, waterkevers, loopkevers, bijen en graafwespen, zweefvliegen, roofvliegen, langpootmuggen en dagvlinders. Er bestaat een mogelijkheid dat enkele entomologen deelnemen aan een werkkamp in de Hoekse Waard dat daar in de loop van augustus door de floristen wordt gehouden, om kennis te maken met de door hen gevolgde methodiek. Nadere informatie hierover is te verkrijgen bij H. Overbeek, Bleu-landweg 138, Gouda.

W. Hellinga, secretaris.

VERZOEK. Een verzoek aan lezers die in de gelegenheid zijn *buiten* poppen van koolwitjes te verzamelen. Ik heb grote belangstelling voor zulke poppen omdat ik wil proberen een kweek op te zetten van de parasiet *Pteromalus puparum*. Gaarne bericht aan J. van den Assem, Zoölogisch Lab. R.U., Leiden, Kaiserstraat 63, tel. 01710-30645.